

Jasminka Domaš, *Duša je nebo*, Zagreb, Litteris – Bet Israel, 2016, 104 str.*

Dražen Katunarić

drazen.katunaric@zg.t-com.hr

Jasminka Domaš pokazuje kao rijetko koja pjesnikinja nepobitnu samosvijest i valja se zamisliti kako njezina knjiga funkcionira u zadanom kontekstu hrvatske poezije i duhovnih kretanja.

Duša je nebo, knjiga koju imamo pred sobom djeluje prilično zagonetno i da bismo je shvatili u potpunosti unutar opusa Jasminke Domaš valjalo bi pročitati i druge njezine knjige. U jednoj od njih *kabalističke poruke*, Jasminka Domaš se pita: »Koja je naša zadaća na zemlji?« i odgovara riječima kabalista: »Sebe i svijet uzdižemo na višu razinu.« Tako što unosimo duhovne vrijednosti u materijalni svijet. Kako to postići? Jasminka Domaš ispunjava tu zadaću pjesništvom, riječima, i piše takvu poeziju koja je potraga za višim smislom. Ima tu potrebu da ono što je profano uzdiže na razinu svetoga i to usprkos vremenu. Zašto usprkos vremenu? Suvremena hrvatska poezija išla je posve u suprotnome pravcu tako da je ova poezija Jasminke Domaš za nju jedna vrsta spiritualnog delikta. Pritom ne mislim toliko na Krugovaše i Razlogovce nego na vršnjake Jasminke Domaš koji dolaze poslije i kojima je poezija polje avantgardnog eksperimenta, pjesničke dosjetke, ukidanja smisla i stvarnosne poezije čije se antologije danas rade. Zatim ne treba zaboraviti da ova knjiga dolazi na svijet u doba današnje dekonstrukcije, a onaj tko bi se htio na neki način predočiti taj Derridin koncept, mora imati u vidu jednu zgradu ne samo arhitekture, nego i filozofije, psihologije, zgradu zapadne metafizike koja je uzdrmana, napukla, oštećena. To se najviše tiče *duše* i *neba* koje stoje već u naslovu. Uzmite dušu u psihološkom smislu što ona znači danas, što je ostalo od grčke psihe, latinske *animae*, koju je psihoanaliza već toliko nagrizla, da je svaki je povratak na poziciju duše morao propasti unaprijed jer duše, bar u poznatom obliku, više i nije bilo osim u arheološkom smislu. Duša je bila shvaćena kao prolazna slaboumnost i niža sfera svijesti nasuprot novim psihoanalitičkim spoznajama i teorijama koje su rušile jedinstvo volje, razuma i osjećaja koji su definirali

* U Zagrebu je u Kulturnom centru »Šalom« 22. ožujka 2017. održana promocija nove poetske zbirke Jasminke Domaš, *Duša je nebo*, a o autoričinu poetskom stvaralaštvu govorili su književnik i urednik Dražen Katunarić, znanstvenica, književnica i prevoditeljica Jadranka Brnčić te pjesnik i književni prevoditelj Sead Ivan Muhamedagić – ovdje donosimo njihova izlaganja.

staru psihologiju. Objava našeg skrovitog bića iz najdubljeg podzemlja ličnosti za koju je zaslužna psihoanaliza kao skladište nagonskog, mitska pradubina. To nesvjesno pomelo je dušu. I rušilo je kao metafizički zaostatak i nositeljicu nade u prekogrobni život ili samu unutarnost čovjeka, mentalnu i emocionalnu.

Nasuprot našem vremenu koje se bavi i bavilo rastakanjem pojma duše Jasminka Domaš željela je pokazati da poezija nije ludička razbibriga, jezična igrarija s naglaskom na zvuku, sonorni efekt riječi na uštrb semantičkog, performans, razgradnja smisla u epohi praznine, ravnodušnosti i medijskog spektakla, nego je suštinski oblik otpora duše. Poezija ne može pobjeći ni sakriti pitanje smisla života, pitanje istine čovjeka, pitanje njegova doticaja s Bogom, pitanje bola i ljubavi, a to sve ulazi u sferu duše kako to pokazuje poezija Jasminke Domaš.

Rastvoriti, razgraditi, uništiti, toliko je lako, čovjek je strašno krhak i loman, ali obnoviti tu beskonačnost koju nosimo u sebi i sa sobom, to je zadatak, itekako težak. Oživjeti te božanske crte u čovjeku, ostvariti čežnju za samooblikovanjem, izgublenu cjelovitost nakon svih pustošenja.

Jasminka Domaš gradila je svoj svijet upravo na premisama duhovne lirike, i kad je upotrebljavala riječi kao što su *Bog, ljubav, istina*, tada prognane iz poezije, one nisu imali nikakav prizvuk produžetka neke religijske dogme ili nečeg što se može zatvoriti u jednu istinu nego je to bila poezija kao utočište slobodnog duha koja nastoji izraziti sveto kao Tajnu. Za razliku od pjesama klasičnog lirskog subjekta zaokupljenom sobom i svojim intimističkim stanjima i doživljajima, od samoočajanja do samozaljubljenosti, ovdje je lirsko ja lišeno afektacije, poništeno u korist sasvim pounutrenog dijaloga između čovjeka i Boga.

Mislim da je to ustrajanje na pjesništvu kao memoriji, meditaciji, mističnom i misaonom zrenju, profinjenoj ćutilnosti i istančanom ukusu bilo prepoznato i u kritici. Tako je nepretencioznost te poezije i autentičnost toga iskustva nagnalo je jednog od najvećih znalaca hrvatske poezije Zvonimira Mrkonjića koji je govoreći o pjesmama Jasminke Domaš (zbirke *Žena sufi* i *72 imena*), autoricu staviti uz bok Nikole Šopa i Vesne Krmpotić. I zaista s tim autorima ima veliku bliskost. Drugo, ono što me približilo Jasminki Domaš je spoznaja da svaka njezina knjiga proizvodi taj neki čudesni elektricitet i mogućnost da njome budemo ako ne prosvijetljeni, onda bar duboko prožeti. I da osjetimo viši intenzitet postojanja. Meditacija utkana u pjesmu i razlomljena u stihove je svojevrsna čarobna formula koju rabi Jasminka Domaš da bi u nama probudila, oslobodila, i aktualizirala usnule potencijale čežnje za svjetlom i svetim.

Evo zašto me privukla poezija Jasminke Domaš, jer ima tu dušu koja je nebo, otvorenu beskrajnom, ili dušu koja se vratila sa putovanja zvjezdanim nebom da bi nam progovorila o unutarnjoj istini čovjeka i njegovoj izgubljenoj svjetlosti.